

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 3. Vtrum virtus pœnite[n]tiæ sit species iustitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

honestatis, & bono virtutis contrariæ aduersantur, sed etiam quatenus sunt quoddam malum Dei, ipsius offensum.

12
Velle compen-
sare iniuriam
Deo per
peccatum
factam,
cuius vir-
tutis actus
fit.

Dico Tertio: Velle compensare iniuriam Deo per peccatum irrogatum, & illam in se vindicare, videtur esse actus virtutis à Charitate, & à cæteris virtutibus particularibus distincte, excepta Religione, & Iustitiâ quadam erga Deum, de quâ art. 3. Est ferè communis sententia Doctorum: D. Thomæ hoc loco, Bonauenturæ, Scoti, Richardi, dist. 14. & aliorum. Pro quo:

Debet fieri
compensa-
tio iniurie
per peccatum
facta.

Norandum est, per peccatum fieri iniuriam Deo, quatenus ipse contemnitur, & quodammodo spoliatur honore summi boni, & peccatori plus tribuitur, quam debeatur. Vtrâque autem ratione debet fieri compensatio. Et quidem quatenus Deo fit iniuria, debet fieri compensatio dolore animi ad ipsum directo, confessione culpæ, & petitione veniæ. Cum enim non possumus illam iniuriam efficaciter reparare, tenemur illam reparare saltem affectu, scilicet dolore animi, & signis huius affectus; scilicet accusatione nostri, & petitione veniæ. Quatenus autem peccator sibi iniuriam inducit, sic compensatio fit per vindictam, & quamdam sui punitionem; quæ fit contra naturalem voluntatis inclinationem; quamuis hæc etiam fiat ad compensationem iniuriæ in Deum commissa. Nunc

Probat
conclusio.

Probatur propositio: Caritas, aut alia virtus, non spectat in suo obiecto rationem honestatis, quæ est compensare iniuriam illatam: ergo est aliqua virtus distincta à Charitate, & à cæteris, quæ hanc honestatem spectet. Patet consequentia: nam ubicumque in obiecto est aliqua distincta ratio honestatis, ibi quoque debet esse distincta virtus.

13
a. Obiectio

Dices Primò, Hæc compensatio iniuriæ potissimum fit dolore peccatorum: atqui hic dolor est actus Charitatis: ergo velle compensare iniuriam, est actus Charitatis.

Soluitur.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia actus, quo fit compensatio iniuriæ, non necessario elicitur ab eadem virtute, à quâ procedit voluntas compensandi iniuriam; vt patet in Christo, qui omnium virtutum actionibus satisfecit pro nobis, cum tamen voluntas satisfaciendi, seu compensandi iniuriam Deo illatam, fuerit actus vnus virtutis. Pari ratione, actiones quibus nos satisfacimus hominibus, & compensamus, vel vindicamus iniurias, non eliciuntur immediatè à virtute Iustitiæ, sed à potentijs motiuis, quæ in membris resident. Et ratio est, quia id, quo fit compensatio iniuriæ, est obiectum Iustitiæ, & actus eius imperatus, non elicitus: per hunc enim fit æqualitas, non per actum elicitum: vnde potest esse alterius virtutis, quàm Iustitiæ.

a. Obiectio

Dices Secundò: Voluntas compensandi iniuriam potest proficisci à Charitate: nam Charitatis est velle tollere peccatum, quatenus malum est, & iniuria: ergo hic actus non debet assignari alteri virtuti, quàm Charitati.

Soluitur.

Respondeo Negando Consequentiam: Nam hinc solum sequitur voluntatem compensandi iniuriam, posse imperari à Charitate. Charitatis enim est immediatè velle delere peccatum, quatenus est offensio Dei: sed quia hoc fieri non potest, nisi interuentu alicuius compensationis,

imperat Caritas Iustitiæ, seu illi virtuti, cuius est instaurare æqualitatem, vt velit compensare, & ipsa voluntas compensandi imperat actum, quo fit compensatio, scilicet dolorem de peccato directum ad personam offensam. Possunt enim virtutes sibi vicissim imperare ad consequendum suos proprios fines. Sic affectus Temperantiæ imperat orationem, vt impetret virtutem Temperantiæ, vel eius augmentum: & contrà, virtus Orationis, siue affectus Orationis imperat affectus Temperantiæ, vt Deum melius oret. Simili modo voluntas delendi peccata, vt est malum Dei, est actus Charitatis, & imperat voluntatem compensandi pro modulo hominis, quæ voluntas est actus cuiusdam Iustitiæ: & hæc rursus imperat alium actum Charitatis, qui est dolor de illo peccato. Simili modo vindicare iniuriam Dei continet propriam honestatem, quam non respicit Caritas, sed Iustitia quædam erga Deum.

Dico Quartò: Voluntas bene viuendi in posterum potest esse actus vel Charitatis, vel Obedientiæ, vel ex generali quodam affectu honesti, pro diuersa ratione, quâ voluntas mouetur ad hunc actum. Explicatur: Si quis enim proponat bene viuere, quia id placet Deo, sic est actus Charitatis: vult enim illud, quatenus est quoddam bonum Dei, ad quod immediatè inclinatur Caritas. Si autem id velit, vt ipse placeat Deo, siquæ eius amicus, sic est actus imperatus à charitate: Nam velle Deo placere, eique esse amicum, est actus Charitatis per modum intentionis, qui imperat alium actum, scilicet voluntatem bene viuendi; quæ voluntas potest esse elicitæ vel ab ipsa virtute Charitatis, vel ab alia, scilicet ab Obedientiâ, vel affectu honesti. Si autem proponat bene viuere, vt satisfaciatur præcepto diuino, sic est actus Obedientiæ. Si autem, vt saluus sit, est actus imperatus à virtute Spei, elicitus autem ab alia virtute. Si denique id proponat, quia id decet hominem Christianum, est actus cuiusdam affectus generalis ad honestum supernaturale.

Ex dictis patet, qua ratione virtus Pœnitentiæ sit virtus specialis distincta à cæteris, & quomodo non sit distincta. Si enim accipiatur Pœnitentia, quatenus eius actus est dolere de peccato, vt est contra proprium bonum virtutis, sic non distinguitur à singulis virtutibus; quò fit vt attritio possit esse actus cuiusvis virtutis. Si autem accipiatur, quatenus eius actus est dolere de peccato, vt offendit Deum, sic non distinguitur à Charitate. Si consideretur, vt eius actus est velle compensare iniuriam Deo illatam, siue perfectè siue imperfectè, sic non distinguitur à quadam virtute Iustitiæ erga Deum. Si denique consideretur, vt proponit emendationem, sic quoque non distinguitur à Charitate, vel ab Obedientiâ, vel ab affectu generali honesti, qui collectio- nem virtutum sequitur.

ARTICVLVS III.

Virum virtus Pœnitentia sit Species Iustitiæ?

Respondetur, esse speciem Iustitiæ com-
mutatiuæ.

Notan-

Notandum est, Satis constare ex dictis, qualis virtus sit Pœnitentia, quatenus eius actus est, dolere de peccato. Solum difficultas superest, quæ virtus sit, quatenus eius actus est compensare & vindicare iniuriam.

Pœnitentia, ut compensans iniuriam Deo illatam, ad Iustitiam pertinet.

Respondeo & Dico Primò: Pœnitentia hoc modo considerata, non est Iustitia propriè dicta: pertinet tamen ad virtutem Iustitiæ, sicut pars potentialis.

Prior Pars est contra Durandum dist. 14. qu. 2. Ratio est: Quia Iustitia propriè dicta respicit perfectam æqualitatem rei ad rem: atqui inter iniuriam Deo illatam, & nostram satisfactionem, seu compensationem, non potest esse perfecta æqualitas: loquimur enim de iniuria peccati mortiferi, quæ sola est absolutè iniuria in Deum. Confirmatur: Quia si qua esset æquivalens compensatio pro iniuria peccati, ea esset contritio: atqui hæc nullo modo est æquivalens, ut dictum est quæst. 1. de Incarnatione.

Alter Pars est communior sententia Doctorum, & D. Thomæ hoc loco, qui Pœnitentiam vocat *Speciem Iustitiæ*: non quòd sit species propriè dicta: sed quia est pars potentialis iustitiæ sicut Pietas, Observantia, & Religio; quæ deficiunt à ratione Iustitiæ, quòd respiciant maius debitum, quàm sit Iustitiæ propriè dicta: sicut & Veritas & Afabilitas, quia respiciunt minus debitum quàm sit Iustitiæ propriè dicta.

17
Et sic non videtur distinguì à Religione.

Dico Secundò: Probabile est virtutem Pœnitentiæ, quatenus eius actus est compensare iniuriam Deo illatam, non distinguì à virtute Religionis: sed esse ipsam virtutem Religionis consideratam, ut inclinatur ad hoc debitum Deo solvendum. Ita Caietanus supra art. 2.

Probatur Primò: Quia sicut Iustitia particularis disponit hominem ad reddendum debitum homini, ita Religio disponit hominem ad reddendum debitum Deo: sed Iustitia particularis inclinatur ad faciendam iniuriam, vel damnum homini illatum: ergo Religio inclinatur ad faciendam iniuriam, si Deo illata sit. Confirmatur: Quia Religio inclinatur ad reddendum Deo, quicquid illi debitum est, vnde cumque sit debitum ortum; verbi gratia, siue sit ortum ex creatione, & gubernatione, ut debitum sacrificij; siue ex alijs beneficijs, ut debitum gratiarum actionis, siue ex illata per nos iniuria; ut debitum satisfactionis, seu compensationis iniuriæ.

Probatur Secundò: Pietas inclinatur ad compensandam iniuriam factam parenti, & Observantia ad eam compensandam, quæ facta est Magistratui, vel viris honoratis: ergo Religio ad eam, quæ facta est Deo. Patet consequentia à proportione: quia hæc virtutes similiter se habent ad sua objecta.

Probatur Tertiò: Quia in compensatione huius iniuriæ est tacita quædam protestatio excellentiæ diuinæ, non minus quàm in oratione, voto, iuramento: ergo pertinet ad virtutem Religionis, Antecedens patet. Quia qui vult iniuriam Dei compensare, sicuti decet, insinuat Deum esse summum Legislatorem, cuius sanctitati, & legibus omne peccatum repugnet; quæ significatio est actus Religionis. Similiter petitio veniæ à Deo, & confessio culpæ, Religionis actus est.

Dices Primò: Qui vult compensare iniuriam, non intendit honorare Deum; sed delere pecca-

tum, tollere inæqualitatem, & reconciliari: ergo non est actus Religionis.

Solummodo obiectus.

Respondeo: Etsi expressè non intendit honorem, tamen simpliciter & ex natura operis id intendit: sicut, qui brat, iurat, vouet, non intendit semper expressè Deum honorare: sed quia actus iste ex se ad Dei honorè pertinet, ideò censetur Religionis. Adde: Quòd in virtute Religionis contineatur etiam ratio Iustitiæ: est enim Religio, iustitia quædam Deo ius suum reddens. Vnde etsi pœnitens nõ vtatur virtute Religionis, ut expressè intendit honorare; vtitur tamen illi, ut inclinatur ad reddendum debitum Deo: sicut Pietas non solum inclinatur ad exhibendum honorem parenti, sed etiam ad petendam ab eo veniam si offensus sit.

Dices Secundò: D. Thomas dicit, Pœnitentiam pertinere ad Iustitiam commutativam: ergo non ad Religionem.

Respondeo Primò: Si consideremus actum Pœnitentiæ, qui est vindicare iniuriam, hic immediatè pertinet ad Iustitiam quandam vindicativam, quæ est species Iustitiæ commutativæ. Et hoc modo verum est pœnitentiam pertinere ad Iustitiam commutativam: siue enim pœnitens consideratur ut iudex, se ipsum tanquam reum nomine Dei puniens, siue ut reus, tantum compensans iniuriam illa punitione, semper hæc punitio pertinet ad quandam Iustitiam commutativam. Respondeo Secundò, Si consideremus eum actum, qui est voluntas compensandi iniuriam, hic videtur elici à virtute Religionis, quatenus Religio debitum reddit Deo; & habet quendam modum Iustitiæ commutativæ inter nos & Deum. Et hoc modo videtur D. Tho. hic loqui de Iustitia commutativa.

Dices Tertiò: Qui pœnitentiã ducuntur, sæpè non cogitant expressè de iniuria compensanda, aut vindicanda; sed simpliciter dolent de peccato, & proponunt abstinere in posterum: ergo non interuenit hic aliquis actus Religionis.

Respondeo: Non est necesse, ut expressè cogitent velle iniuriam compensare, seu volo satisfacere; sed sufficit, ut re ipsa id faciant, per quod fit compensatio. Vnde absolutè sufficit actus charitatis, nempe dolor de peccato ut est offensio Dei: sic enim actus est compensatio iniuriæ, etiamsi expressè non imperetur ab alia virtute. Valdè tamen vile est etiã excitare expressè, & formalem voluntatem compensandi, & vindicandi iniuriã.

Consilium vile circa vindicandam peccati iniuriam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Pœnitentiã sit in voluntate, an in appetitu sensitivo?

Respondeo & Dico Primò: Actus virtutis Pœnitentiæ non requirit necessariò vllù dolorem in parte sensitivã. Probatur: quia tota ratio virtutis in detestatione, & dolore partis superioris de peccato, & in voluntate compensandi vindicandique, completur; etiamsi nulla sequatur commotio partis sensitivæ. Deinde: Pars sensitiva non potest dolere propter Deum propriè. Nam neque illum attingit cognitio, neque eius iniuriam potest aestimare: ergo eius dolor non est actus elicitus Pœnitentiæ. Tertiò: Iste dolor non est in nostra potestate: atqui functiones virtutis sunt in nostra potestate: ergo

19
Ad veram pœnitentiã non requiritur necessariò dolor partis sensitivæ.

Qqq iij Dices: